

SITMA HASTALIĞI KÜRESEL BİR HALK SAĞLIĞI SORUNUDUR

Sıtma, Plasmodium cinsi parazitlerin neden olduğu, başta Sahra Altı Afrika olmak üzere Asya ve Güney Amerika'da yaygın görülen ciddi bir bulaşıcı hastalıktır. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre 2022 yılında 249 milyon sıtma vakası bildirilmiş ve 608 bin ölüm gerçekleşmiştir.

DSÖ tarafından 2007 yılında sıtma hastalığının kontrol altına alınması için küresel bir çerçeve belirlenmiş ve 25 Nisan "*Dünya Sıtma Günü*" olarak kabul edilmiştir. Hastalığın etkeni *Plasmodium falciparum*, *P. vivax*, *P. ovale*, *P. malariae* ve nadiren *P. knowlesi* türleridir. Bulaş, paraziti taşıyan dişi Anofel sivrisineklerinin sokmasıyla gerçekleşmektedir.

Sıtma yüksek ateş, titreme, terleme, baş, kas ve karın ağrıları, bulantı ve kusma gibi belirtilerle kendini gösterir. Ciddi olgularda sinir sistemi belirtileri, solunum sıkıntısı, dalak büyümesi, metabolik asidoz ve çoklu organ yetmezliği gelişebilir. Mikroskopik inceleme (kan yayması) ve hızlı tanı testleri (RDT) ile tanısı konur. Tedavi; etken türe, hastalığın şiddetine ve bölgedeki ilaca direnç durumuna göre artemisinin bazlı kombinasyon tedavileri (ACT) veya klorokin gibi ilaçlarla yapılır.

Ülkemizde 2012 yılından bu yana yalnızca yurt dışından taşınan sıtma vakaları rapor edilmektedir. Ancak, ülkemizin subtropikal iklim kuşağında bulunması, Anopheles cinsi sivrisineklerin varlığı, iklim değişikliği ve artan göç gibi faktörler yerli sıtma vakalarının yeniden ortaya çıkma riskini artırmaktadır. Özellikle sıtmanın yaygın olduğu bölgelerden gelen veya buralara seyahat eden kişilerin Türkiye'ye gelişlerinde ateş veya benzeri belirtiler göstermeleri durumunda sıtma açısından değerlendirilmesi önemlidir.

Sıtma hastalığından korunmak için;

1. Vahşi yaşam alanlarının tarım ve yerleşime açılmaması,
2. Yaşam alanlarında vektör kontrolü, bunun için durgun su ve su birikintilerinin kontrolü, konutların yakınında saksı altı tabaklarda dahi durgun su bulundurulmaması, atık yönetimi için çöplerin düzenli toplanması ve uygun şekilde bertaraf edilmesi, gerekirse kapalı alanların insektisidlerle ilaçlanması,
3. Sıtma ve vektör kontrolü için toplumda farkındalığın artırılması, konu ile ilgili eğitim programlarının oluşturulması ve toplumun aktif katılımının teşvik edilmesi,
4. Riskli bölgelere seyahat eden veya yaşayan kişiler için kişisel korunma önlemlerinin alınması, bu önlemlerin başında sivrisinek ısırıklarından korunmak için açık renkli, uzun kollu gömlek ve uzun pantolon gibi vücudu örten giysilerin tercih edilmesi, klimalı veya sineklikli odalarda kalınması, gece dışarıda kalınacaksa insektisit emdirilmiş cibinliklerin altında uyunması,
5. Sıtma riski olan bölgelere seyahat etmeden önce, en az 15 gün önce Seyahat Sağlığı Merkezlerine başvurarak gidilecek bölgedeki sıtma riski hakkında bilgi alınması ve uygun koruyucu ilaç temin edilmesi ve kullanılması, koruyucu ilaçlara seyahat öncesinde başlanması, seyahat süresince ve sonrasında belirli bir süre devam edilmesi önerilir.

HASUDER Bulaşıcı Hastalıklar Grubu adına Uzm.Dr. Aysun Aras tarafından hazırlanmıştır.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEęİ

Kaynaklar:

1. World Health Organization. (2023). World Malaria Report 2023.
2. Malaria. Centers for Disease Control and Prevention (CDC), 2023.
3. WHO Expert Committee on Malaria: Twentieth Report: World Health Organization; 2000.